

RAQAMLI PLATFORMALAR IQTISODIYOTDA MOLIVAVIY XIZMATLAR RABOBOTINI QANDAY O'ZGARTIRADI

Tolibjonov Xurshidbek

Jahon iqtisodiyoti va Diplomatiya universiteti Magistranti.

Annotatsiya:

Asosan, ushbu maqola ochiq bank faoliyatini aniq ko'rsatib beradi: u moliyaviy ma'lumotlarning tizimli, shaffof va xavfsiz almashinuvi uchun yangi asos yaratdi. So'nggi paytlarda bank sektoridagi raqamlashtirish to'loqini va moliyaviy xizmatlarning kengroq spektrida yangi texnologiyalardan foydalanish – to'lovlar va hisoblardan tortib, kreditlash va aktivlarni boshqarishgacha – yangi o'yinchilar (masalan, fintechlar va raqobatdosh banklar) paydo bo'lishiga olib keldi. Bu sohadagi tadqiqotlar olimlarning fikrlarini tahlil qilish uchun ishlatilgan. Takliflar muallif tomonidan beriladi.

Kalit so'zlar: CMA, Open banking, PSD2, API, Fintech, Financial servis.

So'nggi yillarda Buyuk Britaniya va Evropa regulatoryalari chakana bank sektorida raqobatning yo'qligi iste'molchilarga salbiy ta'sir ko'rsatganligini e'lon qildi va ular bank sektoridagi raqobatning oligopolistik xususiyatini muammoli deb hisoblashdi. Buyuk Britaniyadagi keraksiz to'siqlar chakana bank mijozlariga provayderlarni almashtirishga to'sqinlik qilganini tan olgan holda, Buyuk Britaniya hukumati Moliyaviy boshqaruv boshqarmasi provayderlarni, shu jumladan iste'molchilar uchun barcha to'g'ridan-to'g'ri debetlarni almashtirishni oson va tezroq qildi. va doimiy buyurtmalarni o'zgartirishni osonlashtirish uchun 2013 yilda joriy hisobni almashtirish xizmatini ishga tushirdi. Biroq, sanoatning hozirgi tuzilishini hisobga olgan holda, mijozlarga tegishli mahsulot va xizmatlarni solishtirish qiyinlashdi. Shunday qilib, yana bir tartibga soluvchi, Raqobat va bozorlar boshqarmasi (CMA), mijozlar uchun ko'proq narsani qilish uchun eski va yirik banklarga (chakana bank bozorining aksariyat qismini tashkil etuvchi) ko'proq bosim o'tkazish uchun qo'shimcha tartibga solishni ishlab chiqishni boshladi. sektorda ko'proq "shaffoflik"ni joriy etish va teng sharoit yaratish uchun bank xizmatlarini "alohida" yoki "alohida" ko'rsatishga yordam berish.

Ochiq bank reglamenti 2015-yilda Buyuk Britaniyada ochiq bank faoliyatini amalga oshirishni ta'minlash uchun bank faoliyatiga ochiq amaliy dasturlash interfeyslarini (API) joriy etish uchun asos sifatida e'lon qilingan edi. Bu xuddi shu maqsadni ko'zlagan Yevropa Komissiyasining 2015-yilda qayta ko'rib chiqilgan to'lov xizmatlari bo'yicha direktivasiga (PSD2) mos keladi. O'shandan beri ochiq bank faoliyatini tartibga solish dunyoning boshqa qismlarida - Avstraliya, Braziliya, Kanada va Singapurda, bir nechtasini nomlash uchun - bu mamlakatlarda moliyaviy sektorlarda innovatsiyalarni kuchaytirish uchun takrorlandi.

Umuman olganda, ochiq bank faoliyatini tartibga solishning asosiy maqsadlari yanada samaraliroq to'lov bozorini integratsiyalash va qo'llab-quvvatlash, shuningdek, yangi o'yinchilar paydo bo'layotgan sharoitda raqobatni rag'batlantirishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun Evropa Ittifoqi va Buyuk Britaniya qoidalarini uchinchi tomon to'lov tashkilotlariga mavjud banklar tomonidan saqlanadigan iste'molchi bank hisoblariga kirish imkonini berdi. Shu maqsadda qonun barcha banklardan interfeyslarni (masalan, ochiq API) yaratishni talab qiladi, ular orqali ishonchli uchinchi shaxslar mijozlarning bank hisoblariga avtomatik ulanishi va ularning tranzaksiya ma'lumotlariga kirishi va uch bosqichli jarayon tugallangandan so'ng to'lovlarni boshlashi mumkin.

Asosan, moliyaviy xizmatlar axborot biznesidir va shuning uchun nafaqat axborotni uzatish usulini, balki bozor ishtirokchilari o'rtasida almashiladigan ma'lumotlar turini ham o'zgartirish raqobat dinamikasi va bozor tuzilmasida keskin o'zgarishlarga olib kelishi mumkin. Asosan, ochiq bank ishi aynan shunday qiladi: u moliyaviy axborotni tizimli, shaffof va xavfsiz almashish uchun yangi asos yaratadi. Ma'lumotlar almashish bo'yicha bunday tadbirlar nafaqat yangi ishtirokchilar uchun kirish to'siqlarini kamaytiradi, balki ularning ma'lumotlari ustidan nazoratni asta-sekin kuchaytiradigan iste'molchilar manfaati uchun yangi va innovatsion mahsulotlarni joriy etish imkonini beradi. Bu jozibador taklif bo'lsa-da, ochiq bank tizimi mavjud bank muassasalari va an'anaviy biznes modellari uchun, birinchi navbatda, qiymat yaratish uchun vertikal integratsiyalashgan kelishuvga asoslangan qiyinchilik tug'diradi.

So'nggi paytlarda bank sektoridagi raqamlashtirish to'liqlari va moliyaviy xizmatlarning kengroq spektrida yangi texnologiyalardan foydalanish - to'lovlar va hisoblardan tortib, kreditlash va boyliklarni boshqarishgacha - yangi ishtirokchilar (masalan, fintechlar va raqobatdosh banklar) paydo bo'lishiga olib keldi. O'rnatilgan banklardan bozor ulushini talab qilishga muvaffaq bo'ldi. Raqobat kuchayib borar ekan, mavjud firmalar asta-sekin bozordagi o'z mavqeini va mijozlarga qimmatli takliflarini qayta ko'rib chiqmoqda. Shu nuqtai nazardan, mavjud institutlar bozor ishtirokchilari va boshqa xizmat ko'rsatuvchi provayderlarning kengroq ekotizimlari bilan o'zaro hamkorlik qilish yoki ularning sa'y-harakatlarini yanada raqobatbardosh qilish orqali texnologiya taqdim etayotgan imkoniyatlardan foydalangan holda o'zgarishlarni qabul qilishni va hamkorlikka ochiq bo'lishni tanlashi mumkin. Ular yechimlarni ishlab chiqishga e'tibor qaratish orqali o'z pozitsiyalarini himoya qilishlari mumkin. Barcha mijozlar va mahsulot segmentlariga, ularning tizimlari va platformalariga kirishni cheklash.

Evropa Ittifoqida PSD2 ning joriy etilishi, shuningdek, Buyuk Britaniyaning ochiq banki tashabbusi an'anaviy banklar uchun mudofaa yo'liga o'tishlari uchun kam joy qoldirdi va shuning uchun ko'pchilik yangi qoidalarni qabul qilish va raqobatbardoshlikni saqlab qolish yo'llarini ko'rib chiqmoqda. Yuqorida ta'kidlab o'tilganidek, ushbu kontekstda muhim bo'lgan asosiy texnologiya (ham strategik, ham tartibga soluvchi jihatdan) API hisoblanadi. API'lar moliyaviy ma'lumotlarni xavfsiz va standartlashtirilgan tarzda almashishning eng xavfsiz usullaridan biri ekanligini isbotladi. Ular ko'plab sanoat va kontekstlarda sinab ko'rilgan va sinovdan o'tgan va shu tariqa tashkilot chegaralarini kesib o'tish va innovatsiya va qiymat yaratish uchun ekotizimlarni rivojlantirishning yaxshi usulini taklif qiladi. Ushbu bobda biz API va ochiq bankning joriy etilishi banklarning tashkiliy tuzilmasi va bozordagi raqobatdosh pozitsiyasiga qanday ta'sir qilishini, platforma biznes modellari ushbu kontekstda qanday rol o'ynashini va banklar platformaga asoslangan strategiyalarni qanday ishlab chiqishi mumkinligini muhokama qilamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Nusratovich, S. K., & Khurshidbek, T. (2023). RELATIVE IMPORTANCE OF FACTORS AFFECTING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS. Science and innovation, 2(Special Issue 14), 788-794.
2. Tolibjonov, X. (2023). MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARNING RIVOJLANISHI ORQALI BANKLARNING TRANSFORMATSION SALOHIVATIGA TA'SIRI. Talqin va tadqiqotlar, 1(1).
3. Xurshidjon, T., & Ravshan o'g'li, R. S. (2023). MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARNING RIVOJLANISHI ORQALI BANKLARNING TRANSFORMATSION SALOHIVATIGA TA'SIRI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 111-116.

4. Tolibjonov, X. (2023). MAMLAKATIMIZGA XORIJIY TO'G'RIDAN TOG'RI INVESTITSİYALARNI JABL QILISHDA UCHRAYOTGAN MUAMMOLAR VA YECHIMLAR, OXIRGI 30 YILLIKNING EKONOMETRIK VAQT QATORI TAHLILI. Zamonaviy fan va ta'lim yangiliklari xalqaro ilmiy jurnal, 1(7), 109-118.
5. Xurshidbek, T. (2023). MAMLAKATLAR XORIJIY TOG'RIDAN TO'G'RI INVESTITSİYALARNI JALB QILISHIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR TAHLILI. International Multidisciplinary Journal of Universal Scientific Prospectives, 1(2), 13-23.
6. Tolibjonov, X. (2023). XORIJIY TO'G'RIDAN TOG'RI INVESTITSİYALARNI AHOLI ISH BILAN BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK TAHLILI. Interpretation and researches, 1(18).
7. Ганиева, М. А., & Файзуллаева, Д. М. (2013). Кейс-стади ўқитишнинг педагогик технологиялари тўплами/Мет. қўлл. "Ўрта махсус, касб-хунар таълими тизимида инновацион технологиялар" сериясидан. Т.: ТДИУ, 95.
8. Файзуллаева, Д. М., Ганиева, М. А., & Неъматов, И. (2013). Назарий ва амалий ўқув машғулотларда ўқитиш технологиялари тўплами/Мет. қўлл. Ўрта махсус, касб-хунар таълимида инновацион таълим технологиялари сериясидан–Т.: ТДИУ, 137.
9. Ganiyeva, M. (2020). "Шахс ва жамият" ўқув фанида таълим сифатини оширишнинг муҳим масалалари (Ўрта махсус, касб-хунар таълими муассасалари мисолида). Архив научных исследований.
10. Ganiyeva, M. (2020). Тарихий-маданий туризм ва уни ривожлантириш истиқболлари. Архив научных исследований.
11. Ganiyeva, M. (2019). Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг БМТ Бош Ассамблеясининг 72-сессиясидаги нутқини ўрганиш бўйича илмий-оммабоп рисола. Архив научных исследований.
12. Ganiyeva, M. (2020). Использование педагогических и информационных приёмов в обучении предмета «Обществоведение». Архив научных исследований.
13. Ganiyeva, M. (2020). «Шахс ва жамият» фани-тарихий, ҳуқуқий ва фалсафий тушунчаларни ёритиш мезони. Архив научных исследований.
14. Ganiyeva, M. (2020). "Хотин-қизлар ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш-мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотларнинг муҳим омили" мавзусидаги республика илмий-амалий анжумани мақолалар тўплами. Архив научных исследований.
15. Ganiyeva, M. (2019). —Талаба-ёшлар тарбиясида инновацион ёндашув: тарбиянинг янги методлари ва унда ахборот коммуникацион технологияларнинг ўрни|| мавзусидаги республика илмий-амалий конференцияси мақолалар тўплами. Архив научных исследований.
16. Ganiyeva, M. (2019). Ўзбекистон тарихи фанини ўқитишга доир баъзи мулоҳазалар. Архив научных исследований.
17. Ганиева, М. А. (2013). Из истории поэтического наследия народов Центральной Азии. Наука и современность, (22), 179-181.
18. Ganiyeva, M. (2019). 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясини "Халқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили" да амалга оширишга оид Давлат дастурини ўрганиш бўйича илмий-услубий рисола. Архив научных исследований.

19. Madaliyeva Xurshida Ulug'bek qizi, & Muborakxon Ganiyeva. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA XORIJIY TILLARNI O'QITISHNING ZAMONAVIY METODIKASI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1(1), 350–352. <https://doi.org/10.54613/ku.v1i1.445>
20. Ганиева, М. А. (2023). САХИБКИРАН-СОЗДАТЕЛЬ ШКОЛЫ ПО УПРАВЛЕНИЮ ГОСУДАРСТВОМ. Экономика и социум, (3-2 (106)), 468-474.
21. Ганиева, М. А. (2010). Концептуальные основы образовательной технологии в курсе «Обществоведение». Вестник Университета Российской академии образования, (3), 135-137.
22. Ганиева, М. (2022). Ижтимоий-гуманитар фанларни ўқитишда padlet онлайн доскасида фойдаланишнинг самарали йўллари. Значение цифровых технологий в изучении истории Узбекистана, 1(01), 79–82. <https://doi.org/10.47689/v1i01.13320>.